

Projekt 14: Kwantowa metoda wariacyjna (VQMC).

Kacper Połuszejko, 412183

1 Wstęp

Na zajęciach rozwiązano problem kwantowy polegający na poszukiwaniu stanu podstawowego i stanu wzbudzonego atomu wodoru. Rozważanie prowadzimy we współrzędnych sferycznych, w których hamiltonian jednoelektronowy po odseparowaniu zależności kątowej rozwiązania (harmoniki sferyczne) ma postać (a_b – jednostka długości, Ha – jednostka energii)

$$H = -\frac{1}{2} \left[\frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial r} r^2 \frac{\partial}{\partial r} - \frac{l(l+1)}{r^2} \right] - \frac{1}{r} \quad (1)$$

W wariacyjnej metodzie MC (QVMC) wykorzystujemy zależność na wartość oczekiwaną energii (całkujemy tylko po zmiennej radialnej: r^2 pochodzi z jakobianu)

$$\langle \varepsilon \rangle = \int_0^\infty p(r) \varepsilon_{\text{loc}}(r) dr \quad (2)$$

gdzie: $\Psi_T(r)$ to funkcja próbna (zdefiniujemy ją poniżej),

$$p(r) = \frac{r^2 |\Psi_T(r)|^2}{\int_0^\infty r^2 |\Psi_T(r)|^2 dr} \quad (3)$$

jest unormowaną funkcją gęstości prawdopodobieństwa skonstruowaną z funkcji próbnej,

$$\varepsilon_{\text{loc}}(r) = \frac{H \Psi_T(r)}{\Psi_T(r)} \quad (4)$$

jest energią lokalną.

1.1 Funkcja próbna

Interesują nas dwa rozwiązania (Ψ_{nlm}) o najniższej energii dla zerowego momentu pędu ($l = m = 0$), znamy ich postaci analityczne, które wykorzystamy do porównania uzyskanych wyników

$$\Psi_{100}^{\text{exact}}(r) = 2 \cdot e^{-r} \quad (5)$$

oraz

$$\Psi_{200}^{\text{exact}}(r) = \frac{1}{2\sqrt{2}} (2 - r) e^{-\frac{r}{2}} \quad (6)$$

Funkcję próbną definiujemy w postaci

$$\Psi_T(r) = (1 + cr) e^{-ar} \quad (7)$$

która obejmuje oba powyższe przypadki

$$a = 1, \quad c = 0, \quad E_{100} = -\frac{1}{2} \quad (8)$$

$$a = \frac{1}{2}, \quad c = -\frac{1}{2}, \quad E_{200} = -\frac{1}{8} \quad (9)$$

1.2 Energia lokalna

Po wstawieniu funkcji próbnej do wzoru na ε_{loc} dostajemy jej zależność od położenia

$$\varepsilon_{\text{loc}}(r) = \frac{H\Psi_T}{\Psi_T} = \frac{-a^2cr^2 + (-a^2 + 4ac - 2c)r + 2a - 2c - 2}{2cr^2 + 2r} \quad (10)$$

1.3 Całkowanie + algorytm Metropolis'a

W MC wartość całki (energii układu i drugi moment) dla ustalonych wartości a i c szacujemy postępując standardowo

$$\langle \varepsilon^m(a, c) \rangle \approx \bar{\varepsilon}^m(a, c) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \varepsilon_{\text{loc}}^m(r_i; a, c), \quad m = 1, 2 \quad (11)$$

przy czym położenie punktów r_i wyznaczamy generując je algorytmem Metropolis'a. Określamy nowe proponowane położenie (r_i to stare położenie)

$$r_{\text{new}} = r_i + \Delta r \cdot (2U_1 - 1), \quad U_1 \sim U(0, 1), \quad \Delta r - \text{ustalone} \quad (12)$$

obliczamy prawdopodobieństwo akceptacji nowego położenia

$$p_{\text{acc}} = \min \left\{ \frac{p(r_{\text{new}}; a, c)}{p(r_i; a, c)}, 1 \right\} \quad (13)$$

gdzie $p(r, a, c)$ określone jest wzorem (3) i sprawdzamy warunki

$$r_{i+1} = \begin{cases} r_i & \Longleftrightarrow r_{\text{new}} < 0 \\ r_{\text{new}} & \Longleftrightarrow U_2 \leq p_{\text{acc}}, \quad U_2 \sim U(0, 1) \\ r_i & \Longleftrightarrow U_2 > p_{\text{acc}}, \quad U_2 \sim U(0, 1) \end{cases}$$

1.4 Wariancja jako miara dopasowania

Z mechaniki kwantowej wiemy, że w stanie własnym operatora funkcja falowa spełnia równanie

$$H\Psi_n = \varepsilon_n \Psi_n \quad (14)$$

wykorzystajmy tę zależność w energii lokalnej

$$\varepsilon_{\text{loc}} = \frac{H\Psi_n}{\Psi_n} = \frac{\varepsilon_n \Psi_n}{\Psi_n} = \varepsilon_n \quad (15)$$

Wynik ten oznacza tyle, że jeśli zaproponujemy poprawną postać funkcji próbnej, to energia lokalna będzie wszędzie taka sama, a to oznacza, że jest równa energii całkowitej

$$\bar{\varepsilon} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \varepsilon_{\text{loc}}(r_i) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \varepsilon_n = \varepsilon_n \quad (16)$$

Co się stanie wówczas z wariancją?

$$\text{var}\{\varepsilon\} = \int_0^\infty p(r) [\varepsilon(r) - \varepsilon_n]^2 = \langle \varepsilon^2 \rangle - \langle \varepsilon \rangle^2 = 0 \quad (17)$$

Jeśli uda nam się znaleźć stan własny, to wówczas wariancja znika. Tę właściwość wykorzystamy do poszukiwania takich stanów.

2 Metodyka

1. Zaimplementowano metodę całkowania Monte Carlo w postaci funkcji, której argumentami są: a , c , Δr , N . Funkcja zwraca wartość całki oraz wariancję średniej.
2. Obliczono wartość energii elektronu i jej wariancję dla: $N = 10^6$, $\Delta r = 0.1$, $a \in [0.3; 1.2]$, $c \in [-0.7; 0.3]$, zmieniając wartości parametrów wariacyjnych a i c co $\Delta a = \Delta c = 0.02$. Sporządzono mapy:

- $\bar{\varepsilon}(a, c)$
- $\sigma_{\bar{\varepsilon}}(a, c)$
- $\log(\sigma_{\bar{\varepsilon}}(a, c) + 10^{-20})$

3. Dla stanu podstawowego $a = 1$, $c = 0$ sporządzono histogram wylosowanych punktów (tablica `dist[0-M]`), przyjmując:

$$M = 200 \quad (\text{liczba przedziałów}) \quad (19)$$

$$r_{\max} = 8 \quad (\text{zakres histogramu}) \quad (20)$$

$$\delta_r = \frac{r_{\max}}{M} \quad (\text{szerokość przedziału}) \quad (21)$$

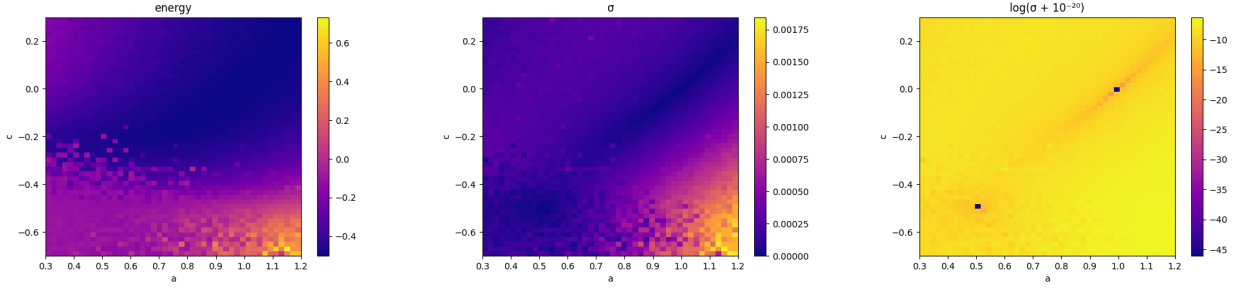
$$r \leq r_{\max} \implies k = \left\lfloor \frac{r_k}{\delta_r} \right\rfloor \implies \text{dist}[k] += \frac{1}{N\delta_r} \quad (22)$$

Narysowano histogram i porównano go z przeskalowanym rozkładem dokładnym

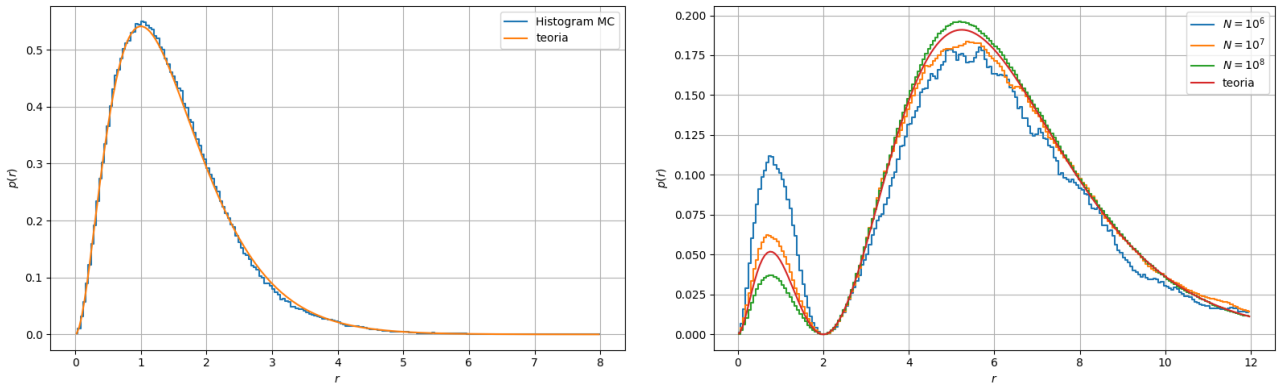
$$p_{\text{exact}}(r) = r^2 |\Psi_{100}^{\text{exact}}(r)|^2.$$

4. Powtórzono obliczenia z poprzedniego punktu dla $a = 0.5$, $c = -0.5$ oraz $N = 10^6, 10^7, 10^8$. Wyniki porównano z $p_{\text{exact}}(r) = r^2 |\Psi_{200}^{\text{exact}}(r)|^2$.

3 Wyniki

Rys. 1: Rozkład energii $\bar{\epsilon}$, odchylenia standardowego $\sigma_{\bar{\epsilon}}$ i logarytmu z odchylenia standardowego.

Rys. 2: Rozkłady: (a) $r^2|\Psi_{100}(r)|^2$ oraz (b) $r^2|\Psi_{200}(r)|^2$ uzyskane z symulacji MC dla $(a, c) = (1, 0)$ [(a)] i $(a, c) = (0.5, -0.5)$ [(b)].

Na podstawie rysunku 1 można wyznaczyć miejsca, w których zeruje się wariancja. Wartości a oraz c , które odpowiadają tym punktom, odpowiadają również funkcjom próbnym będącym stanami własnymi. Porównanie tych funkcji otrzymanych z symulacji z wartościami teoretycznymi widnieje na rysunku 2. Jak widać wartości te dość dobrze odwzorowują teorię. Im większe N tym lepiej.